

Nova (meterska) mera in utež.

(Dalje.)

Otte posodne mere.

Jednota posodni meri bode liter. Jeden liter = $\frac{7}{10}$ dunajsk. bokala, ali 3 maslicem, pol frakeljna manj. Kako se bode cena nastavila vinu na litre? Recimo da je vino po 40 kr. bokal, koliko bode veljal 1 liter? V 1 litru je 1 polič, potem še $\frac{1}{2}$ maslica; vino bi bilo tedaj po 25 kr., a liter meri 1 polič $\frac{1}{2}$ maslica in še od pol maslica polovico, to je $\frac{1}{2}$ frakeljna. Če velja pol maslica 5 kr., toraj velja $\frac{1}{2}$ frakeljna 2 $\frac{1}{2}$ kr. Ako se toraj vse skupaj vzame, veljati bo moral liter vina, čegar bokal se toči po 40 kr., 20 kr. in 5 kr. in 2 kr. in pol, to je 27 in pol kr. Vino se bo lahko točilo po 28 kr. ($\frac{40}{10} \times 7 = \frac{280}{10} = 28$ kr. ali $\frac{40}{10} \times 3 = \frac{120}{10} = 12$ kr. manj kakor 40 kr., ker je en liter = $\frac{7}{10}$ dunajskega bokala, vino pa po 40 kr. bokal.)

Kako pa bode na debelo? — Namesto po vedrih, kupovalo se bo vino na debelo po hektolitrih (*cf. Liter pri kupčiji z vinom*). Hektoliter je posoda, ki ne meri popolnoma 2 vedri, ampak 1 vedro in 3 četertinke = 70 bokalov, ali pol hektolitra = 35 dunajsk. bokalom. Pri pol hektolitru se bode plačalo pol vedra, 1 četertinko vedra in še pol četertinke. Recimo da vedro vina velja 16 gl., bode veljalo pol hektolitra 14 gl., t. j. polovica od 16 = 8, polovica od 8 = 4, in pol od 4 = 2, tedaj 14 gl.

Tudi žito se bode le po litrih in hektolitrih merilo. — Hektoliter bo meril več kakor 1 vagan in sicer pol vagana ali 1 mernik več. Hektoliter bo meril nekaj več od 3 mernikov (1 hktl. = 1.62636 ali približno 1 $\frac{5}{8}$ vag.) Za 1 hektoliter se bo tirjalo toliko, kolikor poprej za 1 vagan in še za pol vagana. Kdor je n. pr. pšenico prodajal po 6 gl. vagan, bode dobil za 1 hektoliter 9 gl. Ravno tako bodemo mogli za 1 hektoliter žita toliko plačati, kakor bi bili poprej mogli za 1 in pol vagana. (Konec prih.)

Prirodopisje.

(Dalje)

Učno postopanje. Veliko a brez posebne koristi so se prepirali o tem, kako naj se pri prirodopisnem nauku postopa ali sintetično ali analitično. Nekateri začnejo s posameznim in pridejo potem do celote, tedaj od plemen do podrazredov, razredov, redov in glavnih versta živalstva, rastlinstva in rudninstva (sintetično), drugi pa začnejo s splošnim prirodopisjem, s celoto in stopajo od redov do razredov in plemen (analitična

pot). Poslednje poti se navadno derže prirodopisne knjige, a prva pot je za ljudske šole boljša. Gräfe ima naslednjo pot za prirodopisje v ljudski šoli naj bolj ugodno: „Ko so se učenci naučili v življenji in po nazornem nauku spoznavati naravo po vseh treh delih stvarstva (kraljestvih), začena se prirodopis z enim delom, naj bolje z živalstvom, in naj pred naj učenci spoznavajo posamezne živali, ne da bi se ozirali, v kateri red spadajo. Takisto se zgodi z rastlinstvom in rudninstvom. Na drugi stopinji se vrede naravna telesa, ki spadajo k vsakemu kraljestvu (narave); in sicer ako se hočemo poprijeti naravno-zgodovinske sisteme po znakih, ki posebno v oči padajo. Tako se telesa v rede vverste. Od redov se pride na razrede, od teh pa na rod, kar pa ni splošno važno, in potem se razkazujejo nazorno najvažnejša plemena. Vendar noče Gräfe tega priporočevati ljudskim šolam, ker ni dosti poljudno, ker se preveč derži razredbe, kakor jo kaže vednost, sploh misli, da je težko pravo zadeti. Ker pa se zahteva poduk v prirodopisju, mora pa biti tudi učna pot. L. Kellner in za njim Ohler nasvetujeta to-le pot:

I. Pripravljalni tečaj. Podučevanje se naslanja strogo na otročje življenje in kar je v njem nazora, začne se z živalstvom, otrok naj si zapomni razločujoče znake posameznih žival, s tem se pripravlja, da bode razumel znanih 6 glavnih verst živalstva. Ob enem naj se jim pove korist in škodljivost in posebnosti v življenji teh žival, kar jih bode zanimalo in podučevalo. Ravno tako naj se obravnujejo naj bolj važne in znane rastline in rudnine, tako da dobi otrok pojem o trojem kraljestvu v naravi, o njegovem svojstvu in razliki. Na kmetih je to že zarad tega lože, ker otroci že z doma znajo lepi del prirodopisnega nauka.

II. tečaj. Sedaj pa, tako terdita imenovana pedagoga, ni drugega treba, kakor posebno živih popisov žival, rastlin in rudnin, ki so že same na sebi zelo važne, ali pa veliko vplivajo na človeško življenje, na obert in promet. Pasamezne slike iz velike knjige v naravi naj se otrokom razgrinjajo, pa take, ki po svojih živih barvah zbujaajo otrokom domišljijo. Inostranska naravna telesa naj se družijo domačim bližnjim in že bolj znanim, primerjaje in vverste inostransko z domačim se bode prvo bolje spoznalo. Ta učna pot pa je bolj splošna in ima premalo stopinj. Poglejmo pa še eno učno pot, po kateri se hodi tudi potreh stopinjah do smotra, ta pot je bila bajè po nekaterih šolah spoznana za prav dobro. Stopinje našega učnega pota hočemo imenovati tako-le: I stopinja. Začetni nazor (elementare Anschauung). II. st.: Primerjajoča skupina (vergleichende Gruppierung). III. st.: Pregledna vverstitev (übersichtliche Klassifikation.)

(Dalje prih.)